

“DAT VLAMMETJE, DAT INSPIREERT”

Een visie op eigentijds humanisme.

Rapport en advies door de projectgroep HV Visie 2020.
Aangeboden aan de vereniging, november 2020

Voorwoord

“We zoeken dat vlammetje, dat inspireert.”
leden in Utrecht

Wat houdt humanisten in Nederland bezig? Voor u ligt het verslag van de projectgroep HV Visie 2020. Het is een weergave van de landelijke raadpleging onder leden van het Humanistisch Verbond, die in de periode van februari – oktober 2020 is gehouden. De centrale vraag was: welke ambities zou het HV volgens haar leden moeten meenemen in het volgende meerjarenplan? De raadpleging had een adviserend karakter en het resultaat is een lijst van thema's en actiepunten, die in bijeenkomsten en een enquête duidelijk naar voren kwamen. Daarbij zijn we dicht bij de woorden en betekenis van de indieners gebleven.

Het initiatief voor dit proces kwam van twee actieve leden en ontving brede bijval op de Algemene Ledenvergadering van 2019. Ook het hoofdbestuur omarmde het project en zorgde voor ondersteuning vanuit het landelijk bureau. De projectgroep kreeg zo een diverse samenstelling van twee actieve leden, twee alumni van de Universiteit voor Humanistiek, twee bestuursleden en drie medewerkers (zie bijlagen). Dit rapport beschrijft de doelen, de werkwijze en de resultaten van het proces en enkele aanbevelingen voor het vervolg.

De projectgroep dankt alle leden, die zo enthousiast hebben bijgedragen aan het project, in de bijeenkomsten (ondanks de Corona-maatregelen) of digitaal (aan de enquête en per mail). Onze dank gaat uit naar de besturen, die de bijeenkomsten lokaal of regionaal mogelijk hebben gemaakt. En het Hoofdbestuur, dat dit ledeninitiatief de ruimte bood en heeft gefaciliteerd.

Dit rapport wordt tijdens de ALV van 21 november 2020 aangeboden aan de vereniging.

1. Doelen en werkwijze

“Dit moeten we vaker doen, zo, bottom-up.”
deelnemers in Arnhem

Tijdens de Algemene Ledenvergadering in november 2019 kregen de leden Marco Oostdijk en John Geurts steun voor hun idee om landelijk in gesprek te gaan met actieve leden en geestverwanten. Dat gesprek zou moeten gaan over een mogelijke toekomstige koers van het Humanistisch Verbond. Op welke onderwerpen willen we ons richten, waarom zijn die voor ons relevant en op welke wijze trekken we nieuwe mensen aan? Het hoofdbestuur deelde deze wens van de leden en nam een ondersteunende, adviserende en informerende rol op zich.

De centrale vraag van de twee initiatiefnemers was: welke ambities zou het HV volgens leden moeten meenemen in het volgende meerjarenplan? Onder ambities werden zowel inhoudelijke thema's verstaan, als actiepunten of werkwijzen voor het HV. Het streven was in een open proces met zoveel mogelijk leden ideeën te verzamelen, in een positieve sfeer. Het proces had geen besluitvormend karakter, maar was raadgevend, dus adviserend, bedoeld. In overleg tussen de initiatiefnemers en het bestuur werden de volgende criteria voor de gevraagde inbreng geformuleerd:

- De ambitie past bij een eigentijds en actueel humanisme
- De ambitie heeft een heldere relatie met het humanisme en het HV kan een onderscheidende rol spelen, met een duidelijke “toegevoegde waarde” (zingevend of humaniserend)
- De ambitie maakt het HV maatschappelijk relevanter
- De ambitie past bij een wervend profiel, bijvoorbeeld naar niet-leden en jongeren

Uiteindelijk hebben we tussen februari en oktober 2020 vijf interactieve workshops gehouden, in Rotterdam, Den Haag, Arnhem, Heerenveen en Utrecht. Daaraan deden zo'n 90 leden en lokale bestuurders uit die regio's mee. Om meer leden de kans te geven mee te denken, hebben we bovendien een enquête uitgezet, waarop 1348 reacties kwamen. Daarnaast zijn er een aantal e-mails en visiestukken van medewerkers van het landelijk bureau binnengekomen.

Alle reacties zijn door de projectgroep integraal verwerkt; we hebben methoden gevolgd om dicht bij de bewoording en betekenissen van de leden zelf te blijven. We citeren hun hierna. Door de overlap in geformuleerde ambities werd het voor ons mogelijk om die een zeker gewicht toe te kennen en vanuit diverse perspectieven te beschrijven. De exacte methode van de workshops en de enquête lichten we in een bijlage toe, net als de verwerking.

In het originele plan zouden we ook humanistisch geestelijk verzorgers (HGV-ers) en partners uit de Humanistische Alliantie bevragen. Bovendien was het onze bedoeling om experts te benaderen voor verdere verdieping van de inhoudelijke ambities; denk aan humanistici, Socrates-hoogleraren, actieve leden en anderen. Helaas was voor hier door de Corona-maatregelen geen tijd meer voor.

2. Resultaten en advies

Het resultaat van deze ledenraadpleging is een lijst van 16 meest “gewichtige” ambities. We zijn van mening, dat ze de thema’s en ideeën van de leden goed weergeven. Voor twee onderwerpen werd nadrukkelijk en veelvuldig aandacht gevraagd, te weten: 1) een maatschappelijk verbindend optreden, als reactie op toenemende polarisatie en 2) het ontwikkelen van een groen humanisme, als reactie op de klimaatcrisis. Deze uitschieters willen we nadrukkelijk noemen. Verder hebben we besloten om geen rangorde aan te brengen in de lijst, om openheid te bevorderen in het vervolg-gesprek over de ambities. Alle ambities krijgen uit meerdere bronnen gewicht. Ook het oorspronkelijke doel, om te werken van een longlist naar een shortlist, is losgelaten. Wel moeten verbinding en klimaat duidelijk een plek krijgen in het “verhaal” van het HV voor een humane wereld. Om een indruk te geven van de resultaten, volgt hier een korte opsomming van de 16 ambities. In deel 3 van dit rapport lichten we ze uitgebreid toe.

Inhoudelijke ambities

- Een verbindend HV
- Groen humanisme
- Zelfbeschikking
- Een zingevend HV
- Humanistische vorming voor alle leeftijden
- Mensenrechten: een eigentijds humanistische pleidooi
- Humane behandeling vluchtelingen
- Een humanistische digitale wereld
- Inclusief humanisme

Strategische ambities

- Een kosmopolitische actualisatie van humanisme
- Het HV als buurthuis
- Jonge humanisten
- Het HV als moreel kompas
- Een wervend profiel
- Het HV als democratische vereniging
- Het humanistisch vlammetje, dat inspireert

2.1 Reflectie op de resultaten

De ambities zijn zeer uiteenlopend en daarbij deels inhoudelijk en deels strategisch of actiegericht. Om enig overzicht te bieden, volgt hieronder onze reflectie op dwarsverbanden en opvallende resultaten. Met het opnemen van citaten, sfeerimpressies en ervaringen, doen we zoveel mogelijk recht aan de inbreng, betekenisgeving en taal van de deelnemende leden.

1. De inbreng toont veel **bevlogenheid**. Het initiatief en het open participatieproces werden gewaardeerd: leden voelden zich geïnspireerd door de gezamenlijke zoektocht naar een eigentijds en actueel humanisme. Ze deelden (her)overwegingen van lopende taken of acties van het HV. Het werk van het HV gaat de leden aan het hart, men sprak soms vol vuur. In Utrecht werd aangeraden om te doordenken of “het HV is ingehaald door maatschappelijke ontwikkelingen?”. Als ambities werden veelal grote actuele maatschappelijke uitdagingen genoemd. Er zijn daarbij zijn hoge verwachtingen en soms verrijkende ambities.

2. **Oud en nieuw**. In de sessies was er een sfeer van vernieuwing, verbreding en heroriëntatie op klassieke humanistische waarden zoals mensenrechten en gelijkwaardigheid. Weinig aandacht was er voor andere geijkte thema’s, zoals religiekritiek en gelovigheid. “Dat kunnen

we achter ons laten,” klonk het in Heerenveen. Ook medisch-ethische thema's kregen weinig aandacht. Over de Corona-crisis en wat die betekent voor humanistische waarden en het werk werd ook gesproken. Dat gesprek staat nog in de kinderschoenen en vraagt vervolg. Moderne vraagstukken als een eco-humanisme, een publieke rol en humaniteit in de digitale wereld werden als nieuwe thema's aangedragen.

3. Veel leden getuigden van een sterke **levensbeschouwelijke behoefte**. Men wenst een bron voor inspiratie en uitwisseling. Meermalen werd gepleit voor het HV als moreel leider of een (faciliterend) “moreel platform” voor leden en ook nadrukkelijk voor niet-leden. In het maatschappelijk gesprek verdient het HV een zichtbare en gewichtige plek. Met die uitstraling kan het HV de betekenisgeving van haar leden en in de bredere samenleving ondersteunen. Er klonk een behoefte aan bescherming en verdediging van het humanisme als een levenshouding. Tegen onverdraagzaamheid, populisme en conservatisme en soms letterlijk voor “een betere wereld”.

4. Hierbij kan een **open en netwerkend** humanisme passen. Leden pleitten voor een verbreed concept van de humanistische levensbeschouwing zelf. Men wil zich ook actief verbinden met bewegingen in Nederland en daarbuiten, die onze kernwaarden delen. En met (niet-westerse) denkers met een aanvullende visie over humanisme en het humane. Leden wezen op het gesloten imago, dat mogelijk is ontstaan, doordat de beweging zo “wit en elitair” is. En dat terwijl humanisten zelf erg open staan voor diverse visies. Het humanistische gedachtegoed is immers van nature dynamisch.

5. Dat brengt ons op het thema **inclusie en verbindingen**. Een verbindend en inclusief HV toont zich in verschillende gedaanten: in haar ledenbestand, in diverse samenwerkingen en in maatschappelijk verband. Maar ook in de levensbeschouwelijke context: het HV heeft onder haar leden en achterban een grote pluriformiteit aan humanistische visies. Die diversiteit zou intern en extern meer mogen worden doordacht en getoond. Dit kan volgens de leden bijdragen aan het wervend profiel en de gewenste nieuwe verbindingen. De term “eclectisch humanisme” werd ingebracht door leden uit de Noordoostpolder.

6. **Een beweging in beweging**. Er klonk een pleidooi voor een gezamenlijk optrekkende beweging: de gehele Humanistische Alliantie zou een sterkere eenheid moeten uitstralen en zich publiekelijk moeten profileren onder een laagdrempelige naam. Een beweging blijft ook in beweging door een levendige ledenparticipatie. Leden blijken dit vanzelfsprekend te vinden en zien daarbij graag ondersteuning vanuit de landelijke organisatie. Er werd verschillend gedacht over het wel of niet voeren van acties en demonstraties: sommigen verlangen politieke neutraliteit, terwijl anderen juist een steviger en activistisch geluid willen horen van het HV, mits in een onderscheidende rol.

7. Een opvallende inhoudelijke trend blijkt uit de veelgenoemde ambities op **maatschappelijke vraagstukken**: polarisatie, verbondenheid, solidariteit, ongelijkheid, wederzijdse afhankelijkheid en klimaatverandering. Daarbij werden **dilemma's en tegenstrijdigheden** in de kern van de humanistische levensbeschouwing gesignaleerd. Het verlangen naar individuele vrijheden staat dan tegenover de gedeelde verantwoordelijkheden in het samen leven. Daarnaast vragen “ontwrichtende gevolgen” van crises als klimaatverandering en corona om een actieve herbezinning op “de waarde van de aarde” en op ons mens- en wereldbeeld. “Wij mensen zijn niet onafhankelijk en onkwetsbaar, het leven is niet maakbaar,” constateerden leden in Arnhem.

8. Leden vragen daarbij **begeleiding, uitwisseling en inspiratie** middels een breed scala van werkvormen. Met meer aandacht voor spiritualiteit, kunst, persoonlijke levenservaringen en doe-activiteiten. In Heerenveen sprak men over de beweging “van het hoofd naar het hart”. Leden willen in een open en warme sfeer hun alledaagse ervaringen en inzichten delen. Van Praag en anderen noemden niet zonder reden een afdeling destijds bewust een

“gemeenschap”. Zo’n laagdrempelige en persoonlijke sfeer zou wervend kunnen werken naar niet actieve-leden, niet-leden en jongeren. Leden vragen in die lijn ook om **toegankelijke en kleinschalige** diensten voor alledaagse levensvragen.

2.2 Aanbevelingen van de projectgroep

Corona dwong ons de oorspronkelijke ambitie – om dit resultaat al in juni 2020 te bereiken en veel groepen te raadplegen – los te laten. We hebben een aantal bijeenkomsten moeten uitstellen of zelfs schrappen en de gewenste inhoudelijke verdiepingsslag is hierdoor nog niet mogelijk geweest. De projectgroep is desondanks meer dan tevreden met het resultaat, met name over de bevlogen sfeer en het aantal leden, dat met de workshops en de enquête is bereikt. We kunnen met recht stellen dat leden zich luid, duidelijk en gemotiveerd hebben uitgesproken. Op basis van hun inbreng en onze oorspronkelijke doelen, doen we de volgende aanbevelingen aan de vereniging:

1. Houd bij de ontwikkeling van het meerjarenplan rekening met de gewichten, die leden geven aan de verschillende ambities. “Een verbindend HV” en “een groen Humanisme” werden zeer vaak aangedragen door leden in vrijwel alle afdelingen. Deze ambities zouden een prominente plaats moeten krijgen.
2. Neem de strategische ambities als richtlijn bij het ontwikkelen van nieuwe campagnes.
3. Houd extra workshops met relevante partners en groepen uit de achterban: met HGV-ers, Alliantiepartners, Jonge Humanisten, nieuwe vrijdenkers, Socrates, de UvH en relaties.
4. Stel alle inbreng van de leden (verslagen en bronnen) in dit proces beschikbaar voor de leden; dat kan in afdelingen gespreksstof opleveren. Geef afdelingen en leden de kans om op dit rapport te reageren, dan kan hun feedback in het vervolgproces verwerkt worden.
5. Betrek naast experts en partners ook leden bij de uitwerking en verdieping, zij hebben immers ook veel expertise, ervaringen en bevlogenheid.
6. Houd bij de uitwerking van deze ambities rekening met de bereidheid van leden om ook in de uitvoerende fase een rol te spelen; denk aan studenten of alumni van de UvH.
7. Deel taken en rollen met krachtige, gezaghebbende en ervaren partners, om de genoemde ambities vorm te geven.¹ Indien het HV daarbij haar eigen onderscheidende en aanvullende rol speelt, levert dat nieuwe netwerken, leden en inzichten op.
8. Er is ook onder leden en afdelingen behoefte aan nieuwe aanwas. Onderzoek wat er mist in ons profiel: wat motiveert niet-leden en wat werpt juist drempels op?
9. De bottum-up uitwisseling tussen het landelijk en het lokaal of regionaal niveau werd zeer gewaardeerd. Houd die betrokkenheid vast. “De leden zijn de vereniging”.
10. Zorg voor continuïteit in dit proces: de projectgroep zet zich graag in voor het vervolgtraject.

Met deze aanbevelingen en de 16 ambities hopen we het Humanistisch Verbond te inspireren zich te profileren en onderscheiden als dé spil in een “humane beweging” met kleurrijke maatschappelijke partners. Met laagdrempelige en praktische diensten, bezielende leiders, actief inzetbare leden en een brede maatschappelijke uitstraling. Zo kan een brede, moreel inspirerende en agenderende rol worden opgepakt. Deze eigentijdse Visie van de leden en de projectgroep verdient nadere toetsing, verdieping en dialoog.

¹ Zo werden de volgende suggesties gedeeld: Greenpeace en de Universiteit voor Humanistiek voor klimaat, Amnesty International voor mensenrechten, Nieuw Wij voor inclusie en diversiteit, Brainwash en Human voor cultuurkritiek met jongeren, de Humanists International voor Freedom of Thought en vooral taken delen met onze Alliantie-partners.

3. De 16 ambities.

Op de volgende pagina's zullen we de 16 ambities uitgebreider beschrijven. We maken daarbij onderscheid tussen inhoudelijke en strategische ambities. De inhoudelijke ambities geven aan welke onderwerpen het HV als levensbeschouwelijke vereniging zou moeten oppakken, verdiepen en uitdragen. Op welke wijze dat kan en wenselijk is, blijkt daarna uit de strategische ambities. Deze zeggen bovendien iets over de toekomstige vormgeving van de vereniging. Overigens hebben we hier en daar de titels van de 16 wat aangepast, vergeleken met de lijst, die eerder onder de leden is verspreid. De inhoud en gewichten blijven dezelfde, maar later in het proces hebben we gekozen voor meer passende of aansprekende titels en hebben we betekenisvolle citaten van groepjes leden toegevoegd.

Elk van deze inhoudelijke en strategische ambities wordt toegelicht op een eigen pagina en aangevuld met handelingsperspectieven en enkele "statements", dwz. typerende citaten uit de bijeenkomsten, uit de enquête en andere bronnen. Vanzelfsprekend is er meer bronmateriaal, dat beschikbaar kan worden gesteld. Daarnaast willen we benadrukken, dat uitwerking en verdieping van de ambities, naast toetsing bij anderen, wenselijk is.

We laten nu de leden aan het woord.

3.1 Inhoudelijke ambities.

Toelichting: Inhoudelijke ambities gaan over 'wat'.
Het zijn weloverwogen thema's, waarmee het Humanistisch Verbond aan de slag kan gaan.
Soms vertrouwd, soms nieuw en verrassend!

EEN VERBINDEND HV

Kern: Verbinding en dialoog als reactie op tweedeling en polarisatie door toenemend conservatisme, extreemrechts en populisme.

Toelichting

Het toenemend conservatisme, extreemrechts denken en populisme brengen een tweedeling in de samenleving teweeg, tussen politiek links en rechts, arm en rijk, religieus en ongelovig, jong en oud, stad en platteland, meerderheden en minderheden, tussen afkomst, culturen en geloven. Meningeën worden scherper, respect voor andere meningeën ontbreekt, omgangsvormen verzuimen. Polariserende algoritmes dragen daaraan bij. Deze ontwikkelingen vragen om een uitgesproken humanistisch antwoord. Immers, de humanistische waarden 'openheid' en 'gelijkheid' staan op het spel.

Er is behoefte aan verschillende zaken. Om te beginnen aan handvatten om een tegengeluid te bieden. Gedacht wordt aan een positief verhaal met respect voor de ander, zodat je *voorstander* van zaken kan zijn in plaats van *tegen* haat en populisme. Een verhaal dat blijmoedig is, maar niet naïef of onnozel. In het verlengde hiervan is er behoefte aan uitgesproken stellingname door het HV (let op: niet de absolute waarheid verkondigen, wel een stellingname voor verdraagzaamheid in een pluralistische samenleving). In dit verband is een "positief populisme" geopperd als middel. Simpele woorden om in een oneliner uitdrukking te geven aan oplossingen. Oneliners, die eigen verantwoordelijkheid benadrukken en uitdragen dat iedereen ook zelf een stap kan zetten om maatschappelijke problemen op te lossen. Minder populisme is hier niet het doel, maar een beter populisme. Tot slot is er behoefte aan verbinding. Aan dialoog. Aan gesprek. Het HV moet bruggen slaan. Wel werd de vraag gesteld of het HV wel kan mediëren, gezien de eigen stellingnames en de vrij eenzijdige samenstelling van het ledenbestand.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Stimuleer een verbindende dialoog met andersdenkenden, bijvoorbeeld naar het voorbeeld van de burgerschapspanels van David van Reybrouck;
- Persoonlijk inspirerend: Ontwikkel een gespreksgids: "Hoe bots je goed met een ander"? Hoe voer je een dialoog met een andersdenkende, waarin menselijke waardigheid het uitgangspunt blijft? Focus op argumentatie en op verdraagzaamheid, op wat mensen verbindt en op de mens achter de mening;
- Maatschappelijk agenderend: Ontwikkel een nieuw vocabulaire voor een constructief alternatief voor populisme;
- Maatschappelijk agenderend: Maak beleid rondom extreemrechts politiek gedachtegoed;
- Maatschappelijk agenderend: Lobby voor regulering van sociale media algoritmes.

Statements:

"Ontwikkel een positief populisme." *Bijeenkomst Rotterdam*

"Speel op de bal, niet op de persoon." *Bijeenkomst Utrecht*

"Uit je bubbel!" *Enquête*

GROEN HUMANISME

Kern: Klimaatverandering is ook voor humanisme van belang vanuit levensbeschouwelijk en maatschappelijk perspectief. Het zet het humanistisch mensbeeld op het spel.

Toelichting

Klimaatverandering kan een bron zijn van zingeving: milieu en ecologie lenen zich voor horizontale spiritualiteit; je kunt gelukkig zijn met minder. Ook roept het humanistische relevante vragen op. Levensbeschouwelijke vragen: Wat is een menswaardig bestaan, in relatie tot dieren, de planeet en toekomstige generaties? Tot waar reikt onze solidariteit. Welke verantwoordelijkheid heb ik? En hoe ga je met de onzekerheid van de klimaatcrisis om? Maatschappelijke vragen zijn: Kan klimaatbehoud als een universeel mensenrecht gezien worden? Welke positie nemen we in over gezinsplanning, in verband met de groei van de wereldbevolking?

Klimaatverandering is ook op een andere manier relevant voor humanisme: het huidige humanistische mensbeeld staat op het spel. Dat is te antropocentrisch. "De mens centraal" is arrogant, niet meer van deze tijd en leidt tot problemen als klimaatverandering. De waarde 'verbondenheid' van Van Praag moet benadrukt worden en de aarde centraal gesteld. Mens-zijn betekent immers verbonden zijn, ingebed zijn, kwetsbaar en afhankelijk van elkaar en van de natuur. Het woord humanisme zelf biedt aanknopingspunten om humanisme anders invulling te geven, want: "[the root-word of humanism is] humble (*humilis*), from the Latin humus, earth or ground; hence *homo*, earth-being, and *humanus*, earthy, human." (Humanism, 2001, p. 125)

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Benadruk het *waarom* van de groene beweging, leg het uit;
- Persoonlijk inspirerend: Ontwikkel nieuwe geestelijke, sociale, morele dimensies die ook leren omgaan met de onzekerheid van de klimaatcrisis;
- Persoonlijk inspirerend: Voeg de levensbeschouwelijke dimensie toe;
- Persoonlijk inspirerend: Faciliteer filosofische discussies;
- Maatschappelijk agenderend: Zoek de publiciteit op, voer actie, beïnvloed beleid;
- Maatschappelijk agenderend: Plaats kanttekeningen bij niet-duurzame ontwikkelingen;
- Strategisch: Zoek de samenwerking met andere spelers, denkers en doeners;
- Strategisch: Herdefinieer het humanistisch mensbeeld.

Statements:

"De aardbol is een levend natuurlijk organisme, waar de mens mee verbonden is."

Enquête

"De beschaving van een samenleving valt af te meten aan hoe ze omgaat met dieren."

Enquête

ZELFBESCHIKKING

Kern: Zelfbeschikking is en blijft een belangrijke humanistische waarde.

Toelichting

Zelfbeschikking over je lijf en je leven is en blijft een belangrijke humanistische waarde. Zelfbeschikking is toenemend van belang in de digitale omgeving (Wie ben ik? Van wie ben ik? Zie ook thema 'Een humanistische digitale wereld'). Het is blijvend cruciaal in het leven van velen – ingebed in een context die ons bepaalt en verrijkt. Wat is de juiste keuze om te maken? Op basis van welke waarden kies ik?

In de levens van vrouwen staat zelfbeschikking bij uitstek op het spel rondom zwangerschap. Hoewel de zelfbeschikking over abortus nog altijd relevant is voor leden van het HV, wordt ook aangegeven dat het HV moet opletten niet “de club van abortus” te worden, maar voor “humanisme” te staan. Maatschappelijke onderwerpen, die het zelfbeschikkingsthema aanvullen, zijn een nieuwe reproductieve context en een goede dood. Reproductie krijgt door nieuwe technologie nieuwe mogelijkheden, daar zijn nieuwe wetten mee gemoeid, die zowel betrekking hebben op het leven van de moeder als dat van het kind. In hoeverre moet of mag de overheid zich bemoeien met de keuze van (wens)ouders en ongewenst zwangeren, wat zijn de (privacy)rechten van het kind? Met betrekking tot het einde van het leven is het van belang om het taboe op zelfdoding te verminderen, euthanasie (letterlijk ‘goede dood’) te herformuleren en de doodswens holistisch, niet louter klinisch, te belichten.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Ondersteun vrouwen bij hun keuzes betreffende een ongewenste en gewenste zwangerschap;
- Persoon inspirerend: Ondersteun mensen met een doodswens;
- Maatschappelijk agenderend: Agendeer beleid, wetten en regels, waarin zelfbeschikking gewaarborgd is, met betrekking tot thema's als abortus, privacy en informatierecht van toekomstige kinderen en euthanasie;
- Maatschappelijk agenderend: Stel taboes ter discussie;
- Maatschappelijk agenderend: IJver voor meerdere vormen om een uitvaart mogelijk te maken, zoals composteren en oplossen in water (ook in het kader van duurzaamheid).

Statements

“Alleen de vrouw heeft recht op haar eigen lichaam.” *Bijeenkomst Rotterdam*

“Zelfbepaling wordt al snel ‘dikke-ik’-achtig ingevuld.” *Enquête*

“Een goede pil voor een uitstap-wil.” *Enquête*

EEN ZINGEVEND HV

Kern: Zingeving is persoonlijk van belang en een maatschappelijk probleem.

Toelichting

HGV is waardevol als dienst in de professionele werkvelden van Justitie, Defensie en de Zorg. Hier begeleiden geestelijk verzorgers individuen en organisaties op het gebied van zingeving en humanisering. Het HV moet zich (blijven) inzetten om langgestraften, vreemdelingen en mensen met schuldenproblematiek helpen (weer) zin te vinden. De behoefte aan zingeving, bezinning en inspiratie is ook elders in de samenleving, en onder de leden van het HV, groot. Ruimte voor imperfectie, ruimte om te twijfelen en te zoeken naar nuance is gewenst. Het HV kan hierin tools bieden voor (levensbeschouwelijke) weerbaarheid en wendbaarheid, laagdrempelige en toegankelijke gesprekken in de samenleving faciliteren en de HGV-expertise verbinden met lokale afdelingen. Zingeving is een individuele zoektocht, maar voltrekt zich ook in de context van de gemeenschap. Daarom heeft het HV een maatschappelijke verantwoordelijkheid om de context, waarin zingeving nijpend wordt, aan de kaak te stellen. Wat ontbreekt in de samenleving, waardoor betekenisgeving wordt weggedrukt?

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Ontwikkel diverse laagdrempelige 'tools', waarmee mensen zelf hun levensbeschouwelijke gesprekken kunnen aangaan over levensvragen en tegenslagen;
- Persoonlijk inspirerend: Betrek niet-HV leden in levensbeschouwelijke en zingevingsgesprekken, organiseer (lokale) laagdrempelige dialogen of 'life-coachingsbijeenkomsten' in de vorm van huiskamergesprekken of koffietafels;
- Maatschappelijk agenderend: Versterk de weerbaarheid en wendbaarheid door tegenwicht te bieden aan 'uitzichtsloosheid'. Open nieuwe (handelings-)perspectieven en betekenisgeving;
- Maatschappelijk agenderend: Start een campagne of maak een documentaire met HUMAN over zingeving en gemeenschapsvorming;
- Strategisch: Ga in gesprek met levensbeschouwelijke stromingen om over zingevingsvragen van gedachten te wisselen in onze cultureel en levensbeschouwelijk diverse samenleving;
- Strategisch: Verbind HGV-ers aan lokale afdelingen tijdens bijeenkomsten met als doel om 'zingeving is voor iedereen' bespreekbaar te maken en concreet invulling te geven;
- Strategisch: Verwijs minder naar oude filosofen, maak het hedendaags en praktisch bruikbaar.

Statements:

"Ik ben, wij zijn." *Bijeenkomst Rotterdam*

"Jongeren vragen naar lichtheid, perspectief." *Bijeenkomst Heerenveen*

"Twijfelen mag!" *Bijeenkomst Arnhem*

HUMANISTISCHE VORMING VOOR ALLE LEEFTIJDEN

Kern: Humanistische vorming kan aan alle leeftijden aangeboden worden.

Toelichting

Humanistisch Vormingsonderwijs heeft iets bijzonders te bieden. Het leert kinderen nadenken over wat het betekent om een goed mens te zijn en wat het betekent om vrij te leven en samen te leven. Daarnaast gaat het in HVO om het trainen van vaardigheden, zoals keuzes maken, grenzen stellen en reflecteren, onderzoeken, nadenken, samenwerken en omgaan met verschil. Het zou voor alle kinderen toegankelijk moeten zijn.

Hoewel het onderwijs dé plek is waar we mensen voorbereiden op de maatschappij, start Bildung niet pas als iemand vier is en eindigt Bildung niet als iemand de school verlaat. Het HV kan zich profileren door HVO uit te breiden naar middelbare scholen, door begeleiding te bieden bij humanistisch opvoeden en door humanistische vorming voor volwassenen mogelijk te maken. Dat kan in de vorm van fysieke cursussen, maar in coronatijden ook online in de vorm van webinars of online trainingen. Centraal staan het leren omgaan met levensvragen, het vormgeven aan autonomie en vrijheid en het leren omgaan met verschil en diversiteit.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Bied handvatten voor humanistisch opvoeden en humanistische vorming voor volwassenen in samenwerking met andere organisaties. Organiseer bijeenkomsten, online en offline;
- Maatschappelijk agenderend: Zet je in voor inclusieve scholen, waarin religie en sociaal-economische factoren geen belemmering vormen om jezelf te kunnen zijn;
- Maatschappelijk agenderend: Lobby voor HVO op basisscholen én middelbare scholen. Elk kind moet toegang hebben tot HVO.

Statement

“Goed onderwijs is inclusief onderwijs, waar nog ruimte is voor de Pipi Langkousen van de wereld.” Medewerker Landelijk Bureau

MENSENRECHTEN: EEN EIGENTIJD'S HUMANISTISCH PLEIDOOI

Kern: Mensenrechten zijn onverminderd belangrijk voor humanisme. Een eigentijds perspectief is geboden.

Toelichting

Mensenrechten staan bij uitstek centraal bij humanisten, al sinds het ontstaan van het HV. We moeten hiervoor op eigentijdse wijze aandacht voor blijven vragen, want grondrechten en mensenrechten staan (opnieuw) onder druk. We blijven waakzaam en uitgesproken in het licht van de coronacrisis (privacy, vrijheid), oprukkend conservatisme en populisme (abortus, minderheden, asiel en migratie).

We komen expliciet op voor het humanisme als een volwaardige levensbeschouwing en bevorderen de scheiding tussen kerk en staat. We moeten, ook internationaal, strijden voor de rechten van humanisten, secularisten en mensen, die hun geloof verlaten. Het HV biedt hen een veilige haven. Dit hoeft niet zo serieus te zijn, dat kan ook op basis van gemeenschappelijke interesses, zoals het samen maken van muziek.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Stimuleer nieuwe visualisaties en verbeeldingen van mensenrechten;
- Persoonlijk inspirerend: Bied een veilige haven voor mensen in Nederland, die het geloof verlaten;
- Persoonlijk inspirerend: Voeg een levensbeschouwelijke dimensie toe bij bijvoorbeeld abortus en euthanasie, ter onderscheiding van andere organisaties die zich met die rechten bezig houden;
- Maatschappelijk agenderend: Verdedig mensenrechten niet alleen, wanneer ze in het geding zijn, maar presenteer ze ook als constructieve bouwsteen voor een gezamenlijke toekomst;
- Maatschappelijk agenderend: Spreek je uit over het belang van de Universele Rechten van de Mens en bij actuele schendingen van mensenrechten, racisme en discriminatie;
- Maatschappelijk agenderend: Voer actie tegen de bedreiging van de rechtsstaat, waarin rechters beschuldigd worden van beïnvloeding van de politiek;
- Maatschappelijk agenderend: Zet je in voor scheiding kerk en staat, lobby voor afschaffing van het bijzonder onderwijs;
- Maatschappelijk agenderend: Zet je in voor veiligheid en rechten van humanisten, secularisten en geloofsverlaters, ook internationaal;
- Maatschappelijk agenderen: Lobby voor humanisme als gelijkwaardige levensovertuiging.

Statements:

“De bedreiging van de rechtsstaat is een bedreiging van onze vrijheid.” *Mail*
“Gelijke kansen leiden niet tot gelijke uitkomsten.” *Medewerker Landelijk Bureau*

HUMANE BEHANDELING VLUCHTELINGEN

Kern: Solidair ben je niet alleen met de mensen uit je eigen omgeving. Het HV verwelkomt vluchtelingen en stelt misstanden in Nederland en Europa aan de kaak.

Toelichting

De huidige procedures voor asielzoekers zijn vaak lang en daardoor inhumaan. Veel niet-gelovige en LHBTI vluchtelingen voelen zich niet veilig in asielzoekerscentra. Wat zich aan de grenzen van de EU afspeelt, is vaak onmenselijk te noemen. Een goed voorbeeld is de schrijnende situatie in Moria, waar veel te veel vluchtelingen op elkaar zaten met weinig voorzieningen. Het is voor ons onbegrijpelijk, dat Nederland weigert meer kinderen uit Moria op te nemen, nu het kamp is afgebrand.

Solidair ben je niet alleen met de mensen uit je eigen omgeving. We voelen ons verantwoordelijk voor de behandeling van vluchtelingen. Het HV moet zich daarom inzetten voor snellere procedures. Daarnaast werken we aan een humanistische visie op het verwelkomen en betrekken van vluchtelingen als waardevolle nieuwkomers in Nederland. We spreken nieuwkomers aan op hun talenten en mogelijkheden om bij te dragen. In Europa kaarten we de misstanden aan de grenzen en in kampen, zoals Moria, aan. We stimuleren solidariteit, humane procedures en zinvolle projecten. Dat doen we door middel van campagnes, lobbyen, samenwerking met andere denominaties, activiteiten vanuit de afdelingen en door bijdragen aan het morele publieke debat.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Organiseer activiteiten met nieuwkomers vanuit afdelingen;
- Persoonlijk inspirerend: Organiseer HGV in alle AZC's;
- Persoonlijk inspirerend: Ondersteun leden, die dit onderwerp binnen hun politieke partij willen aankaarten;
- Maatschappelijk agenderend: Voer campagne om draagvlak te vergroten voor het opnemen van vluchtelingen; lobby voor ruimhartiger beleid aan grenzen EU (en in Moria);
- Maatschappelijk agenderend: Stel een humanistische visie op m.b.t. het verwelkomen en betrekken van vluchtelingen, deel die in het publieke debat, om ideeën op te werpen voor humanere procedures;

Statements

“Hope: Humanisme, Optimisme, Economie.” *Enquête*

“Ontketen een morele revolutie.” *Enquête*

EEN HUMANISTISCHE DIGITALE WERELD

Kern: Wat is de invloed van de digitale wereld op mens-zijn, onze mentale gezondheid en de democratie? Welke vrijheid hebben we nog in een wereld, waarin data bepalen wat kan en mag?

Toelichting

De digitale wereld is groot. Sociale media zijn alomtegenwoordig. Wat is de invloed daarvan op het mens-zijn, op onze mentale gezondheid en op de democratie? Hoe gaan we om met de invloed van nieuwe technologie, zoals Artificial Intelligence? Welke vrijheden hebben we nog in een wereld, waarin data bepalen wat er kan en mag?

Humanisten willen antwoorden zoeken op de vragen die Yuval Noah Harari aan het einde van zijn boek *Homo Deus* stelt: of organismen alleen maar algoritmen zijn en wat dat betekent voor onze vrijheden en mensenrechten als niet bewuste, maar wel hyperintelligente, algoritmen ons beter kennen dan we onszelf kennen? Daarnaast is het belangrijk om kritisch te zijn op de macht van de ICT. Twee voorbeelden: in een digitale wereld, waar algoritmen ons dicteren, is de overheid niet transparant. En biotechnologische hulpmiddelen, waarmee bij de conceptie al bepaald kan worden welke kenmerken het kind moet krijgen, roepen ethische vragen op. Ook moeten we ons bezinnen op wat het betekent om mens te zijn in een wereld, waarbij we elkaar alleen maar via sociale media benaderen. Sommigen willen 'detoxen' van social media en meer tijd besteden aan persoonlijke gesprekken. Tot slot bieden technologische middelen ook een kans: hoe kunnen we deze middelen inzetten voor de activiteiten, projecten en doelen, die we als HV willen invullen?

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Stimuleer positief georiënteerde tijdsbestedingen;
- Maatschappelijk agenderend: Sla een brug tussen wetenschap en technologie aan de ene kant en ethiek aan de andere kant. Dit kan door publieke discussie te starten en het onderwerp onder de aandacht te brengen van de media en de politiek;
- Persoonlijk inspirerend: Geef online cursussen en lezingen vorm;
- Maatschappelijk agenderend: Bezin op digitale technologieën en hoe deze "eigen" te maken, ze humaniserend in te zetten;
- Maatschappelijk agenderend: Kaart de privacy problematiek aan in het publieke debat;
- Maatschappelijk agenderend: Kaart het groeiend consumentisme d.m.v. digital technologieën en het toenemende gebruik van sociale media aan in het publieke debat;
- Maatschappelijk agenderend: Vul een breder toegankelijk geluid in, waarbij mensen kunnen aansluiten en iets kunnen doen.

Statements:

"Red de zelfbeschikking op internet." *Bijeenkomst Den Haag*
"In de eenentwintigste eeuw zou het dataïsme de mens wel eens op een zijspoor kunnen zetten." *Medewerker Landelijk Bureau*

3.2. Strategische ambities

Toelichting: Strategische ambities gaan over 'hoe'.
Het zijn actiepunten, waarmee het Humanistisch Verbond aan de slag kan gaan.
Soms vertrouwd, soms nieuw en verrassend!

INCLUSIEF HUMANISME

Kern: Er is te veel discriminatie in de samenleving. Het HV moet staan voor een menswaardige samenleving. We zijn immers allemaal mens.

Toelichting

Ieder mens doet ertoe. Je moet vrijelijk kunnen zijn wie je bent. Humanisten staan voor een menswaardige samenleving, waarin ieder mens ertoe doet. Er is te veel discriminatie in de samenleving. Het HV heeft een actieve rol bij de aanpak daarvan. Of het nu gaat om levensbeschouwing, seksuele voorkeur, leeftijd, genderidentiteit, kleur, afkomst, mentale en lichamelijke gesteldheid, opleiding, klasse of woonplaats. We kijken naar elkaar om, bestrijden discriminatie en bevorderen inclusie in de samenleving.

Ook kijken we om naar mensen, die alleen of eenzaam zijn. Eenzaamheid gaan we tegen. De meeste organisaties stellen één of enkele doelgroepen centraal, als humanisten zijn we er voor iedereen. Hiervoor moeten we ook kritisch naar onszelf kijken, want de diversiteit is in onze gemeenschap ver te zoeken. Zeggen dat we inclusief (willen) zijn is niet genoeg, dus we gaan onderzoeken waar we zelf uitsluiten en buigen dat om naar inclusie.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Zoek naar verhalen van minderheden, ook van hen die vaak geen aandacht krijgen, en deel deze;
- Persoonlijk inspirerend: Portretteer minderheden in hun ideale wereld;
- Maatschappelijk agenderend: Spreek je actief uit tegen discriminatie, bied inspiratie en handvatten aan leden en andere mensen om dat ook te doen;
- Maatschappelijk agenderend: Ga eenzaamheid tegen, onder meer door meer de wijken in te gaan en plekken te bieden, waar mensen laagdrempelig kunnen samenkomen;
- Strategisch: Onderzoek uitsluitende mechanismen binnen het HV, en pak deze aan;
- Strategisch: Let bij de werving van nieuwe medewerkers op diversiteit;
- Strategisch: Spreek nieuwe partnerorganisaties, doelgroepen en netwerken aan, waaronder jongeren en Nederlanders van kleur;
- Strategisch: Voeg een levensbeschouwelijke dimensie toe aan het denken hierover.

Statements

“Het HV is een wit bolwerk.” *Bijeenkomst Den Haag*

“Mensen lijken meer op elkaar dan dat ze verschillen.” *Bijeenkomst Heerenveen*

“Of je nu wel of niet in een hokje past, gelijkwaardigheid is voor het HV het uitgangspunt.”

Medewerker Landelijk Bureau

EEN KOSMOPOLITISCHE ACTUALISATIE VAN HUMANISME

Kern: Er is behoefte aan herbronning, door het gedachtegoed van Van Praag toe te passen op de huidige samenleving en te putten uit de wereldfilosofie.

Toelichting

De wereld in de 21^e eeuw vraagt om nieuwe betekenisgeving en concretisering van humanistische waarden en tradities. Laten we humanisme 'herbronnen'. De wereld nu is anders dan die van het naoorlogse tijdperk, toen van Praag zijn postulaten schreef. Toch zijn de humanistische waarden waarin zijn nalatenschap betekenis krijgt, weer actueel en waardevol. De betekenis van natuurlijkheid, verbondenheid, gelijkheid, vrijheid en redelijkheid voor een veranderende globaliserende wereld en cultureel diverse samenleving, zou opnieuw doordacht kunnen worden in een proces van herbezinning en herbronning voor een eigentijds humanisme.

Beperk je bij deze herbronning echter niet tot westerse visies, maar ga ook te rade bij niet-westers gedachtegoed voor bredere betekenisgeving aan humanisme. Humanisme is en wordt niet alleen ontwikkeld in westerse tradities. De wereldfilosofie heeft veel te bieden. Ook voor humanisme.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Organiseer gesprekken over de actuele betekenis van humanisme met lokale afdelingen;
- Persoonlijk inspirerend: Organiseer een internationale bijeenkomst over de actuele betekenis van humanisme;
- Persoonlijk inspirerend: Breid de humanistische canon op de website van het HV uit;
- Strategisch: Doe onderzoek;
- Strategisch: Betrek stagiaires hierbij;
- Strategisch: Ga in gesprek met HIVOS over de invulling van humanistische waarden in landen in de 'Global South';
- Strategisch: Ga in gesprek over de actuele betekenis van het humanisme met partnerorganisaties in Humanists International (voorheen IHEU);
- Strategisch: Ga in gesprek met medewerkers van de Universiteit voor Humanistiek en de Socrates-hoogleraren voor een herbronning en actualisering van het humanisme.

Statements

"Wat zou Van Praag in 2020 hebben geschreven?" *Bijeenkomst Heerenveen*
"Het is interessant om nieuwe perspectieven en culturen te ontdekken binnen het humanistisch gedachtegoed." *Medewerker Landelijk Bureau*

HET HV ALS BUURTHUIS

Kern: Organiseer laagdrempelige bijeenkomsten voor niet-leden.

Toelichting

Leden van het HV hebben behoefte aan laagdrempelige bijeenkomsten. Zoals een buurthuis, waar je binnen kan lopen. Ervaringen met gespreksgroepen, bijvoorbeeld in gevangenissen en met Nieuwe Vrijdenkers, laten zien dat we als humanisten de onmaakbare aspecten van het leven niet moeten negeren, maar daarvoor gespreksplatforms moeten bieden.

Tevens rijst de vraag: Zijn we toegankelijk genoeg, ook voor niet-leden? Geldt het humanistisch mensbeeld niet teveel voor een (tijdelijk) zelfredzame, autonome elite? Wat willen we daaraan veranderen? Hoe vinden we als HV aansluiting met andere doelgroepen, zoals jongeren, studenten van de Universiteit voor Humanistiek en nieuwe seculieren? Denk ook aan geestverwanten, die zich niet gelijk willen binden.

Tot slot: welke rol kunnen we spelen in gemeenschapsvorming, waaronder voor mensen aan de “zelfkant van de samenleving”? Het HV kan, op basis van ervaringen van HGV-ers in onder andere gevangenissen, een verbindende rol in de samenleving opnemen, door toegankelijke plekken voor gemeenschapsvorming aan te bieden.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Organiseer regelmatig bijeenkomsten die open en toegankelijk zijn, ook voor niet-leden, zoals huiskamerprojecten, wandelafspraken en koffietafels;
- Persoonlijk inspirerend: Organiseer evenementen die thema-gericht zijn, jongere groepen zijn geïnteresseerd in aanbod rondom ‘life-events’ en hun levensvragen;
- Persoonlijk inspirerend: Bied laagdrempelige hulp aan, wanneer mensen tegen lijden en tegenslag aanlopen (“Wat betekent liefde voor je, wat is compassie?”);
- Persoonlijk inspirerend: Bevorder uitwisseling tussen leden in groepjes, eventueel via videobellen, zodat van gedachten gewisseld kan worden over actuele thema’s;
- Maatschappelijk agenderend: Gebruik media, en zet het in, zoals het apptivisme. Denk ook aan andere tv-kanalen dan die van de NPO.

Statement

“Zingeving aan de zelfkant van de samenleving.” *Bijeenkomst Den Haag*

JONGE HUMANISTEN

Kern: Hoe betrekken we jongeren beter bij het HV?

Toelichting

Betrek jongeren is het devies: sluit aan bij wat jongeren beweegt en zet ze in in de organisatie. Humanisme is ook voor jongeren een belangrijk onderwerp. Wie zijn de jongeren, die we bij het HV willen betrekken? Hoe maken we duidelijk, dat humanisme en de daarmee gepaard gaande vrijheden onderhoud nodig hebben? En hoe doen we dat? Jongeren sluiten zich niet zo snel aan bij een vereniging. Wat de vereniging is voor de oudere generatie, is 'liken' op sociale media voor jongeren. Identiteitsvorming vindt niet plaats door je aan te sluiten bij een vereniging, maar door inspiratie op te doen uit verschillende hoeken. Hoe kunnen we door aan te sluiten bij hun belevingswereld jongeren betrekken bij het HV en het stokje doorgeven?

Deze vraag komt mede voort uit de ontwikkeling, dat het verenigings- en afdelingenmodel de laatste jaren meer onderhoud vraagt: het is niet vanzelfsprekend om (actief) betrokken te zijn bij een vereniging en daar bestuurlijke taken op zich te nemen. Hoe helpen we zittende besturen om nieuwe aanwas en opvolging te creëren?

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Bied activiteiten voor jongeren aan, ook voor niet-leden, die meer gecentreerd zijn rondom 'life-events' en hun eigen vragen dan rondom 'de vereniging';
- Maatschappelijk agenderend: Maak jongeren bewust dat er geen status quo is bij emancipatie;
- Strategisch: Inventariseer de belangstelling. Welke onderwerpen leven bij de jongere leden? Wat hebben zij nodig? Wat hebben zij te bieden? Wie, wat, hoe, dus welke rol vervullen ze? Faciliteer hen in wat ze nodig hebben;
- Strategisch: verlaag de drempels, bied jongeren bijvoorbeeld een gratis vriendschap aan;
- Strategisch: Verbind tussen regio, lid en LB, campagneleiders: stem af wat er gebeurt, laat een breed spectrum leden meedenken;
- Strategisch: Bedenk manieren om onze kinderen en kleinkinderen bij het humanisme te betrekken. Als de leden het niet doen, wie dan?
- Strategisch: Houd rekening met de wens voor een jonger ledenbestand in het welkomst-traject.

Statement

"We doen soms net of jongeren op een andere planeet wonen, maar in werkelijkheid zijn ze heel dichtbij; het zijn onze (klein)kinderen, we wonen met ze in één huis." *Bijeenkomst Utrecht*

HET HV ALS MOREEL KOMPAS

Kern: Het HV kan de rol van moreel kompas of moreel leider op zich nemen. Maar pas daarbij op voor het opheven vingertje!

Toelichting

In het publieke domein wordt een collectief moreel kader gemist: er is verdeeldheid en een onderstroom van onbehagen. Een moreel kompas of een "gewetensplatform" is nodig, voor een verbindende dialoog over maatschappelijke vraagstukken. De humanistische beweging heeft in dat vacuüm als waardenbeweging veel te bieden. Ze heeft gezag en draagvlak: velen delen onze waarden, en waarderen onze redelijkheid en onderbouwing van morele reflecties met argumenten en kennis. Bovendien hebben we voldoende "waardenwerkers" om in te zetten. Kunnen we een platform zijn of oprichten voor het bespreken van morele en maatschappelijke vraagstukken? Hebben we durf om visie en perspectief te bieden in het maatschappelijk debat? Hebben we durf om als moreel leider op te treden? Een kanttekening hierbij is: toon in die rol slechts de richtingen op het kompas, en niet die ene koers. Pas bovendien op met dat opgeheven vingertje.

In die moreel verbindende rol kunnen we reflectie losmaken op twee soms strijdende kanten van het samen leven in vrijheid: velen eisen anno nu hun vrijheden en individuele autonomie op, anderzijds vragen wij humanisten aandacht voor sociaal verbindende waarden, zoals saamhorigheid, gedeelde verantwoordelijkheid en zorgzaamheid, nu meer dan ooit ook met zorg voor de aarde. Ook de coronacrisis maakt dilemma's los over samen zijn, afstand, over (on)afhankelijkheid en kwetsbaarheid.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Inspireer leden via verbreed HGV, HVO voor volwassenen, cursussen morele oordeelsvorming, een gespreksplatform voor levensvragen en keuzehulp-trainingen in eigentijdse dilemma's voor jongeren;
- Maatschappelijk agenderend: Stel vragen aan de orde in de media (talkshows), verzamel kennis, maak expertgroepjes, zorg voor mediaoptredens, schrijf opiniestukken i.s.m. experts;
- Strategisch: Bestudeer moreel en levensbeschouwelijk leiderschap. Hoe kunnen we die rol waarmaken, hebben we het gezag, wat vraagt het van onze woordvoerders?
- Strategisch: Beslis over de politieke implicaties. Word je hiermee te politiek of moet je juist de illusie van politieke kleurloosheid loslaten?

Statements

"Iedereen moet ons kennen als gewetensplatform van de samenleving." *Bijeenkomst Heerenveen*

"Pas op met dat vingertje!" *Bijeenkomst Heerenveen*

"Politiek neutraal kan niet meer." *Mail*

EEN WERVEND PROFIEL

Kern: Het wervend profiel van het HV wordt gezien als 1) meer strijdbaar en radicaal, 2) met een andere naam.

Toelichting

Het profiel van het HV kan wel wat bijgestuurd worden. We zijn “te redelijk en te beschaafd”. We moeten meer zichtbaar zijn in de media. Niet alleen om leden te werven, maar ook vanwege de publieke rol om maatschappelijke humanisering in gang te zetten en onze doelen te dienen. “Moeten we niet meer strijdbaar en radicaal zijn?”, is een veelgehoord geluid, waar tegenover staat dat een enkeling aangeeft, dat actievoeren en demonstraties geen onderscheidende taken zijn voor het HV.

Strijdbaarheid kent wel grenzen. De strijd tegen geloven past niet meer. We worden nog te vaak gezien als klassiek anti-geloof, terwijl we anno nu verbindend willen werken en ook intern een diversiteit aan levensbeschouwelijke kleuren kennen. Die kleuren mogen we intern versterken en extern meer uitdragen. De huidige kracht van het HV ligt in onze breed gedeelde waarden.

Het woord Verbond is te uitsluitend. Er wordt daarom voorgesteld om een andere naam te voeren en die naam voor alle partners uit de Alliantie in te voeren, zoals “Human” of “Humane beweging”.

Handelingsperspectieven

- Strategisch: Onderzoek waardoor we elitair overkomen: de taal, de nuances, de klassieke bronnen?
- Strategisch: Onderzoek wat een naam doet en bij welke doelgroepen;
- Strategisch: Onderzoek hoe sterk de uitstraling is van één gezamenlijke naam;
- Strategisch: Beslis of je liever breed humanaan of expliciet humanistisch wil zijn en overkomen;
- Strategisch: Bevraag stakeholders en jongeren naar ons huidige en gewenste imago;
- Strategisch: Bezie de rol van imago in een strategie: wie wil je zijn, wat is je rol?

Statements

“‘Verbond’ als naam is oubollig.” *Bijeenkomst Arnhem*
“Vrijheid en verbondenheid samenbrengen.” *Bijeenkomst Arnhem*
“Moet het humanisme niet ook sluw zijn?” *Bijeenkomst Den Haag*

HET HV ALS DEMOCRATISCHE VERENIGING

Kern: Hoe behouden en vergroten we de ledenparticipatie?

Toelichting

De ervaring van de afgelopen jaren leert dat het traditionele verenigingsmodel niet gemakkelijk te handhaven is. Heeft het afdelingsmodel zijn tijd gehad? Het is een opdracht aan de hele vereniging om te onderzoeken, hoe we zittende besturen kunnen helpen om nieuwe bestuursleden te werven en verbinden en de kennis en motivatie, die er binnen de ledenkring bestaat, beter te ontsluiten en benutten. Dat kan door individuele specialistische kennis van leden in de regio te benutten, net als het potentieel bij nieuwe leden. Het roept vragen op over de positie van leden: Wie moeten we erbij betrekken? Hoe maak je van een lid een actief lid?

Er zijn twee belangrijke aandachtspunten. Om te beginnen is democratie niet op te leggen, dat is een uitdaging rondom dit thema. Ten tweede is het de vraag of er landelijke oplossingen zijn of dat er maatwerk nodig is.

Handelingsperspectieven

- Strategisch: Ontwerp een goede welkomstprocedure: wie zijn onze leden? Wat willen zij? Wat nemen zij mee? Hoe denken ze mee en kunnen zij hun eigen initiatief ontplooiën?
- Strategisch: Ontwikkel donateurschap als lidmaatschapsvorm;
- Strategisch: Ontwikkel de 'Verbondsacademie', waarin gesproken wordt over wat er kan bij het HV. Wat kunnen en mogen de besturen? Hoe nemen zij deel in de vereniging? Hoe benutten we hun kennis en kunde? Hoe geven zittende besturen het stokje door?
- Strategisch: Bied cursussen, bijeenkomsten of sessies aan voor besturen en werkgroepen met de boodschap: geef aan wat je nodig hebt, weet dat je terecht kan bij het LB.
- Strategisch: Sta als LB open voor vragen, input en contact met de besturen. Organiseer open dagen en/of brainstormsessies, waarin beleidsmatige aspecten besproken worden. Wat gaat er goed? Wat kan er beter? Wat kun jij bijdragen? Wat heb je daarvoor nodig?
- Strategisch: Benut de ruime kennis en kunde in afdelingen. Leden met relevante specialistische kennis en expertises, kan deze – in overleg met het bestuur van de afdeling – inzetten voor de organisatie; dit gaat verder dan brainstorm. Er staat tegenover dat dat lid die kennis actief inzet en deelt met de afdeling of de organisatie.

Statement

"Moeten alle leden actief worden?" *Bijeenkomst Rotterdam*
"Houd je leden in ere. De leden vormen de vereniging." *Bijeenkomst Den Haag*

HET HUMANISTISCHE VLAMMETJE, DAT INSPIREERT

Kern: Het is belangrijk om elkaar binnen het HV ook via ervaring en beleving te ontmoeten.
Kunst kan daarvoor een middel zijn.

Toelichting

Het humanisme is te redelijk, te cerebraal. We denken en praten te veel. De ratio staat te eenzijdig centraal en is te dominant. Mens-zijn is ook ervaren. Maak ruimte voor gevoel. Ervaar met elkaar. Bespreek met elkaar je inspiratiebronnen. Organiseer bijeenkomsten, waarin leden van het HV geestelijk en spiritueel gevoed kunnen worden.

Kunst kan een middel zijn om elkaar in die sfeer te ontmoeten. Kunst is een belangrijke uiting van mens-zijn. Het kan zaken op scherp stellen, agenderen, provoceren. Kunst kan emoties losmaken. Durf de confrontatie aan te gaan, de grenzen op te zoeken. En wees niet "te dominee-achtig" en beleefd. Je mag je best uitspreken.

Handelingsperspectieven

- Persoonlijk inspirerend: Organiseer meer ervaringsgerichte activiteiten, zoals workshops schrijven, muziek maken en toneel spelen;
- Persoonlijk inspirerend: Bied inspiratie om "uit het hoofd" te komen;
- Persoonlijk inspirerend: Verbind het humanisme meer met de mens en de aarde, dat helpt tegen de angsten, die hier en daar leven;
- Persoonlijk inspirerend: Vier de jaarfeesten;
- Persoonlijk inspirerend: Maak een data-base, voor HGV-ers in het bijzonder, met verhalen en seculiere teksten om de jaarfeesten te vieren;
- Maatschappelijk agenderend: Zoek de grenzen op met kunst;
- Maatschappelijk agenderend: IJver voor de invoering van een nationale feestdag om het ontstaan van Nederland als staat te vieren (het Plakkaat van Verlathinge op 25 Juli 1581);
- Strategisch: Breid het aantal rituelen uit, rondom de geboortedag of sterfdag van Jaap van Praag, gedenkdagen of wereldhumanismedag.

Statements

"Van 't hoofd naar 't hart." *Bijeenkomst Heerenveen*
"Wat is dat vlammetje, dat jou inspireert?" *Bijeenkomst Utrecht*

Bijlage 1. Het proces en de methode.

Doelen: De vooraf vastgestelde doelen waren: de leden raadplegen over een eigentijds en maatschappelijk relevant humanisme met de voor het HV relevante en gewenste rol, vanuit een onderscheidende en toegevoegde waarde. Daarnaast was er aandacht voor een wervender profiel, bijvoorbeeld naar niet-leden en jongeren. Het streven was zoveel mogelijk leden te raadplegen, in een open en positieve sfeer. De input, die uiteindelijk werd verzameld, bestond uit de opbrengst van vijf workshops in verschillende regio's, de resultaten van een breed uitgezette ledenenquête (n=1348), uit tien individuele mails van leden en bestuurders en uit vijftien voorstellen van medewerkers van het bureau.

De workshops: Vanaf februari 2020 zijn vijf workshops gehouden met in totaal ongeveer 90 leden en bestuurders. De eerste was in Rotterdam met leden en bestuurders uit afdelingen in de wijde regio Rijnmond en Den Haag. De tweede was voor afdelingen in de regio Arnhem/Nijmegen, de derde was in Den Haag. De vierde sessie was in Heerenveen voor de grote, samenwerkende regio Noord, met leden uit afdelingen in Groningen, Fryslân, Assen, Noordoostpolder en Harderwijk en met een actieve groep Jonge Humanisten. De vijfde en laatste sessie was in Utrecht, ook met diverse jongeren. Over het algemeen waren de groepen hierbij vrij homogeen samengesteld. Bovendien zijn door de corona-maatregelen workshops in Amsterdam en regio Zuid geannuleerd en is die in Utrecht kleiner opgezet, helaas zonder de eerder beoogde UvH-studenten en HGV-ers.

De twee uur durende workshops hadden twee doelen: 1) alle input ophalen, waartoe iedereen aan het woord werd gelaten en 2) peilen waar de energie op zit. Daarbij werd alle input, vooral van latere rondes, vastgelegd. Leden werden uitgedaagd tot het samen maken van keuzes: welke thema's hebben jullie prioriteit en waar zit de meeste energie op? In de eerste ronde schreef iedere deelnemer zelf een aantal thema's op, daarna werkten tweetallen aan een top 4, waarna viertallen weer een keuze maakten uit hun belangrijkste thema's, met hun gewichten. De laatste ronde bestond uit overall prioriteiten stellen of het samen uitdiepen van een hoofdthema. Leidend was het relevante handelingsperspectief: hoe kan het HV iets *doen* aan dit thema? We spraken toen nog over thema's, maar voor dit rapport kozen we voor het meer typerende en activerende woord "ambitie".

Voorstellen landelijk bureau: Medewerkers van het landelijk bureau leverden in totaal 15 A4'tjes in met voorstellen voor nieuwe beleidsthema's, met hun relevantie.

Enquête: Onder alle lezers van de digitale nieuwsbrief van het HV is een enquête uitgezet, o.a. omdat er minder workshops konden worden georganiseerd dan gepland. We vroegen leden in open en meerkeuzevragen naar de door hun gewenste thema's en programma's. De enquête werd 1348 keer ingevuld. De resultaten worden door het bureau gebruikt voor het meerjarenbeleidsplan en zijn gepresenteerd op de dag van de ALV. De vragen uit de enquête waren (samengevat) deze:

1. Het Humanistisch Verbond houdt zich bezig met maatschappelijk agenderende thema's. Geef aan in hoeverre je het een belangrijk thema vindt voor het Humanistisch Verbond.

- Vrijheid van denken (bijv. recht om wel of niet te geloven)
- Zelfbeschikking en medisch-ethische thema's (bijv. abortus, euthanasie, voltooid leven)
- Vrijheid om jezelf te zijn (bijv. gelijke behandeling LHBTIQ+ personen)
- Menswaardige (ouderen)zorg
- Humane behandeling vluchtelingen
- Gelijke behandeling religies en levensbeschouwingen
- Privacy en burgerrechten (bijv. Platform Burgerrechten)
- Uitdragen boodschap Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

2. Het Humanistisch Verbond organiseert activiteiten rond persoonlijke inspirerende thema's. Geef aan in hoeverre je het een belangrijk thema vindt voor het Humanistisch Verbond.

- Ondersteuning humanistisch geestelijke verzorging (binnen defensie, justitie en de zorg)
- Versterken humanistisch geestelijke verzorging in nieuwe werkvelden (bijv. studenten, in thuissituatie, werkenden)
- Ondersteuning vluchtelingen die voor niet-gelovigheid vervolgd worden
- Inzetten voor humanistisch vormingsonderwijs voor alle kinderen
- Cursussen (bijv. over mens zijn in de 21e eeuw, ecohumanisme)
- Ondersteunen Socrates hoogleraren
- Organiseren evenementen (bijv. Socrates lezing, Mag het licht aan festival)
- Bieden van persoonlijke inspiratie via artikelen, het Human Inc. magazine, sociale media
- Ondersteuning lokale afdelingen

3. Welke thema's spreken jou meer aan, maatschappelijk agenderende of persoonlijk inspirerende?

4. Met welk nieuw thema of activiteit zou het HV zich volgens jou meer moeten bezighouden? (maatschappelijk agenderend, persoonlijk inspirerend of iets anders).

5. Hoe zou je dit thema of deze activiteit in drie steekwoorden samenvatten?

6. Kan je beschrijven wanneer je voor het laatst trots was op je lidmaatschap van het HV?

7. Is er ook iets wat we echt niet meer zouden moeten doen?

Ook is de deelnemers gevraagd naar hun leeftijd, de duur van het lidmaatschap en een functie in de humanistische gemeenschap.

Samenstellen lijst van thema's en actiepunten: Om de opbrengst uit de workshops, de enquête, de mails en de voorstellen - allen met een verschillend karakter - op een gelijkwaardige en overzichtelijke manier te verwerken, is de opbrengst van de verschillende activiteiten eerst omgezet in eenzelfde format: per thema één tabel. Deze tabel was ingedeeld in: een omschrijving, categorie, handelingsperspectieven, citaten, de weging (belangrijk of niet?) en of er een relevant 'statement' was, dwz. een prikkelend of activerend motto. In een bijeenkomst heeft de werkgroep de verwante thema's samengebracht, vanuit het gewicht, dat leden het thema gaven. Een thema uit een losse mail kreeg minder gewicht dan veel genoemde thema's uit de enquête of uit de laatste ronde van een workshop.

Zo zijn de zestien ambities gedestilleerd. Ieder thema is vervolgens uitgewerkt volgens hetzelfde format, op maximaal één A4'tje, met alle citaten uit het originele bronmateriaal.

Bijlage 2: De projectgroep

De projectgroep HV Visie 2020 bestond uit de volgende personen:

HV Leden:

Marco Oostdijk:	initiatiefnemer, coördinator workshops, rapportage
John Geurts:	initiatiefnemer, coördinator proces, presentatie ALV

Alumni van de Universiteit voor Humanistiek:

Lara van Osch:	begeleiding workshops, verslaglegging, redactie
Bart Mijland:	begeleiding workshops, verslaglegging, redactie

Uit het hoofdbestuur:

Caroline Suransky:	advies
Tessa van Wijnen:	advies

Van het Landelijk Bureau:

Marc Torkler:	ondersteuning, verslaglegging
Eva de Goeij:	begeleiding workshops, enquête, rapportage
Steven de Grauw:	begeleiding workshops, enquête, presentatie ALV

Contact met de projectgroep kan worden opgenomen via Marc Torkler via regio@humanistischverbond.nl

HUMANISTISCH
VERBOND